

EL LLENGUATGE

Una «s» final

Un lector del nostre diari fa referència, en una carta que ens ha adreçat, al fet que en lloc de les formes correctes *abà*, *abò* i *res*, aquests mots siguin molt sovint pronunciats, els dos primers amb *s* final, és a dir, *abàs* i *abòs*, i el darrer, precisament, sense aquesta *s*, això és, *re*.

Pel que fa a la normativa avui en vigor i unànimement admesa, cal indicar tot seguit que el cas de *abàs* i *abòs* no és pas el mateix que el de *re*. Efectivament, aquestes dues formes amb *s* final, talment com d'altres variants dels mateixos mots que resulten d'afegir-hi d'altres lletres, es consideren actualment incorrectes i hom no les trobarà, per tant, ni al Diccionari Fabra ni a qualsevol altre diccionari o tractat gramatical que tinguin una intenció normativa, sinó més aviat, al contrari, en repertoris de formes impròpies que hom aconsella d'evitar. En canvi, si bé la forma principal del pronom *res* és, certament, amb *s* final, tant el Diccionari Fabra com qualsevol altre diccionari, per poc complet que sigui, recullen la variant formal *re*, sense *s*, a la qual atribueixen, és clar, el mateix valor que *res*, forma a què remetem per a la seva definició. *Re*, doncs, a més d'ésser més o menys usual en la llengua parlada, és una forma correcta contra la qual no hi ha res a dir.

També són casos molt diferents l'adjunció d'una *s* final a *abà* i *abò*, i la seva eliminació en el pronom *res* (que, com veurem, no és tal eliminació). Són diversos els mots de caràcter gramatical del català que en el transcurs del temps s'han vist incrementats amb una *s* final que no és etimològica, i que Coromines anomena la *s* adverbial. En alguns d'ells, com *abans*, *corrents* (diferent del gerundi *corrent*) i *llavors*, aquest increment ha estat definitiu.

En d'altres, com *aixis*, *aixòs*, *mentre*, *sobres*, *de cares a* (per *de cara a*), aquesta *s* final apareix més esporàdicament, i cap d'aquestes darreres formes no és admesa normativament: cal dir *abà*, *abò*, *mentre*, *sobre*, i *de cara a*. En canvi, segons ens expliquen els historiadors de la llengua, la diferència entre *res* i *re* és etimològica, perquè es deu al fet que aquests mots provenen de les formes de dos casos diferents de la declinació llatina: *res* és el prolongament del nominatiu llatí «res» (que volia dir «cosa»), i *re* el prolongament de la forma de l'acusatiu del mateix mot, «rēm», amb pèrdua de la consonant final.

Albert Jané